MANDUKYA UPANISHAD

Gaudapada's Karika

CHAPTER 3 - ADVAITA PRAKARANA

48 Verses

Chapter 3 - Verse 1

उपासनाश्रितो धर्मो जाते ब्रह्मणि वर्तते ।
प्रागुत्पत्तेरजं सर्वं तेनासौ कृपणः स्मृतः ॥ १ ॥

upāsanāśrito dharmo jāte brahmaṇi vartate |
prāgutpatterajaṃ sarvaṃ tenāsau kṛpaṇaḥ smṛtaḥ || 1 ||

Chapter 3 - Verse 2

अतो वक्ष्याम्यकार्पण्यमजाति समतां गतम् ।
यथा न जायते किंचित् जायमानं समन्ततः ॥ २ ॥

ato vakṣyāmyakārpaṇyamajāti samatāṃ gatam |
yathā na jāyate kiṃcit jāyamānaṃ samantataḥ || 2 ||

Chapter 3 - Verse 3

आत्मा ह्याकाशवज्जीवैर्घटाकाशैरिवोदितः ।
घटादिवच्च संघातैर्जातावेतन्निदर्शनम् ॥ ३ ॥

ātmā hyākāśavajjīvairghaṭākāśairivoditaḥ |
ghaṭādivacca saṃghātairjātāvetannidarśanam || 3 ||

Chapter 3 - Verse 4

घटादिषु प्रलीनेषु घटाकाशादयो यथा ।
आकाशे संप्रलीयन्ते तद्वज्जीवा इहात्मनि ॥ ४ ॥

ghaṭādiṣu pralīneṣu ghaṭākāśādayo yathā |
ākāśe saṃpralīyante tadvajjīvā ihātmani || 4 ||

Chapter 3 - Verse 5

यथैकस्मिन्घाटाकाशे रजोधूमादिभिर्युते ।
न सर्वे संप्रयुज्यन्ते तद्वज्जीवाः सुखादिभिः ॥ ५ ॥

yathaikasminġhāṭākāśe rajodhūmādibhiryute |
na sarve saṃprayujyante tadvajjīvāḥ sukhādibhiḥ || 5 ||

Chapter 3 - Verse 6

रूपकार्यसमाख्याश्च भिद्यन्ते तत्र तत्र वै ।
आकाशस्य न भेदोऽस्ति तद्वज्जीवेषुनिर्णयः ॥ ६ ॥

rūpakāryasamākhyāśca bhidyante tatra tatra vai |
ākāśasya na bhedo'sti tadvajjīveṣunirṇayaḥ || 6 ||

Chapter 3 - Verse 7

नाऽऽकाशस्य घटाकाशो विकारावयवौ यथा ।
नैवाऽऽत्मनः सदा जीवो विकारावयवौ तथा ॥ ७ ॥

nā''kāśasya ghaṭākāśo vikārāvayavau yathā |
naivā''tmanaḥ sadā jīvo vikārāvayavau tathā || 7 ||

Chapter 3 - Verse 8

यथा भवति बालानां गगनं मलिनं मलैः ।
तथा भवत्यबुद्धानामात्माऽपि मलिनो मलैः ॥ ८ ॥

yathā bhavati bālānāṃ gaganaṃ malinaṃ malaiḥ |
tathā bhavatyabuddhānāmātmā'pi malino malaiḥ || 8 ||

Chapter 3 - Verse 9

मरणे संभवे चैव गत्यागमनयोर् अपि ।
स्थितौ सर्वशरीरेषु आकाशेनाविलक्षणः ॥ ९ ॥

maraṇe saṃbhave caiva gatyāgamanayor api |
sthitau sarvaśarīreṣu ākāśenāvilakṣaṇaḥ || 9 ||

Chapter 3 - Verse 10

संघाताः स्वप्नवत्सर्वे आत्ममायाविसर्जिताः ।
आधिक्ये सर्वसाम्ये वा नोपपत्तिर्हि विद्यते ॥ १० ॥

saṃghātāḥ svapnavatsarve ātmamāyāvisarjitāḥ |
ādhikye sarvasāmye vā nopapattirhi vidyate || 10 ||

Chapter 3 - Verse 11

रसादयो हि ये कोशा व्याख्यातास्तैत्तिरीयके ।
तेषामात्मा परो जीवः खं यथा संप्रकाशितः ॥ ११ ॥

rasādayo hi ye kośā vyākhyātāstaittirīyake |
teṣāmātmā paro jīvaḥ khaṃ yathā saṃprakāśitaḥ || 11 ||

Chapter 3 - Verse 12

द्वयोर्द्वयोर्मधुज्ञाने परं ब्रह्म प्रकाशितम् ।
पृथिव्यामुदरे चैव यथाकाशः प्रकाशितः ॥ १२ ॥

dvayordvayormadhujñāne paraṃ brahma prakāśitam |
pṛthivyāmudare caiva yathākāśaḥ prakāśitaḥ || 12 ||

Chapter 3 - Verse 13

जीवात्मनोरनन्यत्वमभेदेन प्रशस्यते ।
नानात्वं निन्द्यते यच्च तदेवं हि समञ्जसम् ॥ १३ ॥

jīvātmanorananyatvamabhedena praśasyate |
nānātvaṃ nindyate yacca tadevaṃ hi samañjasam || 13 ||

Chapter 3 - Verse 14

जीवात्मनोः पृथक्त्वं यत् प्रागुत्पत्तेः प्रकीर्तितम् ।
भविष्यद्वृत्त्या गौणं तन्मुख्यत्वं हि न युज्यते ॥ १४ ॥

jīvātmanoḥ pṛthaktvaṃ yat prāgutpatteḥ prakīrtitam |
bhaviṣyadvṛtyā gauṇaṃ tanmukhyatvaṃ hi na yujyate || 14 ||

Chapter 3 - Verse 15

मृल्लोहविस्फुलिङ्गाद्यैः सृष्टिर्या चोदितान्यथा ।
उपायः सोऽवताराय नास्ति भेदः कथंचन ॥ १५ ॥

mṛllohavisphuliṅgādyaiḥ sṛṣṭiryā coditānyathā |
upāyaḥ so'vatārāya nāsti bhedaḥ kathaṃcana || 15 ||

Chapter 3 - Verse 16

आश्रमास्त्रिविधा हीनमध्यमोत्कृष्टदृष्टयः ।
उपासनोपदिष्टेयं तदर्थमनुकम्पया ॥ १६ ॥

āśramāstrividhā hīnamadhyamotkṛṣṭadṛṣṭayaḥ |
upāsanopadiṣṭeyam tadarthamanukampayā || 16 ||

Chapter 3 - Verse 17

स्वसिद्धान्तव्यवस्थासु द्वैतिनो निश्चिता दृढम् ।
परस्परं विरुध्यन्ते तैरयं न विरुध्यते ॥ १७ ॥

svasiddhāntavyavasthāsu dvaitino niścitā dṛḍham |
parasparaṃ virudhyante tairayaṃ na virudhyate || 17 ||

Chapter 3 - Verse 18

अद्वैतं परमार्थो हि द्वैतं तद्भेद उच्यते ।
तेषाम् उभयथा द्वैतं तेनायं न विरुद्ध्यते ॥ १८ ॥

advaitaṃ paramārtho hi dvaitaṃ tadbheda ucyate |
teṣām ubhayathā dvaitaṃ tenāyaṃ na viruddhyate || 18 ||

Chapter 3 - Verse 19

मायया भिद्यते ह्येतन्नान्यथाऽजं कथञ्चन ।
तत्त्वतो भिद्यमाने हि मर्त्यताममृतं व्रजेत् ॥ १९ ॥

māyayā bhidyate hyetannānyathā'jaṃ kathañcana |
tattvato bhidyamāne hi martyatāmamṛtaṃ vrajet || 19 ||

Chapter 3 - Verse 20

अजातस्यैव भावस्य जातिमिच्छन्ति वादिनः ।
अजातो ह्यमृतो भावो मर्त्यतां कथमेष्यति ॥ २० ॥

ajātasyaiva bhāvasya jātimicchanti vādinaḥ |
ajāto hyamṛto bhāvo martyatāṃ kathameṣyati || 20 ||

Chapter 3 - Verse 21

न भवत्यमृतं मर्त्यं न मर्त्यममृतं तथा ।
प्रकृतेरन्यथाभावो न कथंचिद्भविष्यति ॥ २१ ॥

na bhavatyamṛtaṃ martyaṃ na martyamamṛtaṃ tathā |
prakṛteranyathābhāvo na kathaṃcidbhaviṣyati || 21 ||

Chapter 3 - Verse 22

स्वभावेनामृतो यस्य भावो गच्छति मर्त्यताम् ।
कृतकेनामृतस्तस्य कथं स्थास्यति निश्चलः ॥ २२ ॥

svabhāvenāmṛto yasya bhāvo gacchati martyatām |
kṛtakenāmṛtastasya kathaṃ sthāsyati niścalaḥ || 22 ||

Chapter 3 - Verse 23

भूततोऽभूततो वापि सृज्यमाने समा श्रुतिः ।
निश्चितं युक्तियुक्तं च यत्तद्भवति नेतरत् ॥ २३ ॥

bhūtato'bhūtato vāpi sṛjyamāne samā śrutiḥ |
niścitaṃ yuktiyuktaṃ ca yattadbhavati netarat || 23 ||

Chapter 3 - Verse 24

नेह नानेति चाऽऽम्नायादिन्द्रोमायाभिरित्यपि ।
अजायमानो बहुधा मायया जायते तु सः ॥ २४ ॥

neha nāneti cā''mnāyādindromāyābhirityapi |
ajāyamāno bahudhā māyayā jāyate tu saḥ || 24 ||

Chapter 3 - Verse 25

संभूतेरपवादाच्च संभवः प्रतिषिध्यते ।
को न्वेनं जनयेदिति कारणं प्रतिषिध्यते ॥ २५ ॥

saṃbhūterapavādācca saṃbhavaḥ pratiṣidhyate |
ko nvenaṃ janayediti kāraṇaṃ pratiṣidhyate || 25 ||

Chapter 3 - Verse 26

स एष नेति नेतीति व्याख्यातं निह्नुते यतः ।
सर्वमग्राह्यभावेन हेतुनाजं प्रकाशते ॥ २६ ॥

sa eṣa neti netīti vyākhyātaṃ nihnute yataḥ |
sarvamagrāhyabhāvena hetunājaṃ prakāśate || 26 ||

Chapter 3 - Verse 27

सतो हि मायया जन्म युज्यते न तु तत्त्वतः ।
तत्त्वतो जायते यस्य जातं तस्य हि जायते ॥ २७ ॥

sato hi māyayā janma yujyate na tu tattvataḥ |
tattvato jāyate yasya jātaṃ tasya hi jāyate || 27 ||

Chapter 3 - Verse 28

असतो मायया जन्म तत्त्वतो नैव युज्यते ।
वन्ध्यापुत्रो न तत्त्वेन मायया वाऽपि जायते ॥ २८ ॥

asato māyayā janma tattvato naiva yujyate |
vandhyāputro na tattvena māyayā vā'pi jāyate || 28 ||

Chapter 3 - Verse 29

यथा स्वप्ने द्वयाभासं स्पन्दते मायया मनः ।
तथा जाग्रद्द्वयाभासं स्पन्दते मायया मनः ॥ २९ ॥

yathā svapne dvayābhāsaṃ spandate māyayā manaḥ |
tathā jāgraddvayābhāsaṃ spandate māyayā manaḥ || 29 ||

Chapter 3 - Verse 30

अद्वयं च द्वयाभासं मनः स्वप्ने न संशयः ।
अद्वयं च द्वयाभासं तथा जाग्रन्न संशयः ॥ ३० ॥

advayaṃ ca dvayābhāsaṃ manaḥ svapne na saṃśayaḥ |
advayaṃ ca dvayābhāsaṃ tathā jāgranna saṃśayaḥ || 30 ||

Chapter 3 - Verse 31

मनोदृश्यमिदं द्वैतं यत्किंचित्सचराचरम् ।
मनसो ह्यमनीभावे द्वैतं नैवोपलभ्यते ॥ ३१ ॥

manodṛśyamidaṃ dvaitaṃ yatkiṃcitsacarācaram |
manaso hyamanībhāve dvaitaṃ naivopalabhyate || 31 ||

Chapter 3 - Verse 32

आत्मसत्यानुबोधेन न संकल्पयते यदा ।
अमनस्तां तदा याति ग्राह्याभावे तदग्रहम् ॥ ३२ ॥

ātmasatyānubodhena na saṃkalpayate yadā |
amanastāṃ tadā yāti grāhyābhāve tadagraham || 32 ||

Chapter 3 - Verse 33

अकल्पमजं ज्ञानं ज्ञेयाभिन्नं प्रचक्षते ।
ब्रह्मज्ञेयमजं नित्यमजेनाजं विबुध्यते ॥ ३३ ॥

akalpamajaṃ jñānaṃ jñeyābhinnaṃ pracakṣate |
brahmajñeyamajaṃ nityamajenājaṃ vibudhyate || 33 ||

Chapter 3 - Verse 34

निगृहीतस्य मनसो निर्विकल्पस्य धीमतः ।
प्रचारः स तु विज्ञेयः सुषुप्तेऽन्यो न तत्समः ॥ ३४ ॥

nigṛhītasya manaso nirvikalpasya dhīmataḥ |
pracāraḥ sa tu vijñeyaḥ suṣupte'nyo na tatsamaḥ || 34 ||

Chapter 3 - Verse 35

लीयते हि सुषुप्ते तन्निगृहीतं न लीयते ।
तदेव निर्भयं ब्रह्म ज्ञानलोकं समन्ततः ॥ ३५ ॥

līyate hi suṣupte tannigṛhītaṃ na līyate |
tadeva nirbhayaṃ brahma jñānalokaṃ samantataḥ || 35 ||

Chapter 3 - Verse 36

अजमनिन्द्रमस्वप्नमनामकमरूपकम् ।
सकृद्विभातं सर्वज्ञं नोपचारः कथंचन ॥ ३६ ॥

ajamanindramasvapnamanāmakamarūpakam |
sakṛdvibhātaṃ sarvajñaṃ nopacāraḥ kathaṃcana || 36 ||

Chapter 3 - Verse 37

सर्वाभिलापविगतः सर्वचिन्तासमुत्थितः ।
सुप्रशान्तः सकृज्ज्योतिः समाधिरचलोऽभयः ॥ ३७ ॥

sarvābhilāpavigataḥ sarvacintāsamutthitaḥ |
supraśāntaḥ sakṛjjyotiḥ samādhiracalo'bhayaḥ || 37 ||

Chapter 3 - Verse 38

ग्रहो न तत्र नोत्सर्गश्चिन्ता यत्र न विद्यते ।
आत्मसंस्थं तदा ज्ञानमजाति समतां गतम् ॥ ३८ ॥

graho na tatra notsargaścintā yatra na vidyate |
ātmasaṃsthaṃ tadā jñānamajāti samatāṃ gatam || 38 ||

Chapter 3 - Verse 39

अस्पर्शयोगो वै नाम दुर्दर्शः सर्वयोगिभिः ।
योगिनो बिभ्यति ह्यस्मादभये भयदर्शिनः ॥ ३९ ॥

asparśayogo vai nāma durdarśaḥ sarvayogibhiḥ |
yogino bibhyati hyasmādabhaye bhayadarśinaḥ || 39 ||

Chapter 3 - Verse 40

मनसो निग्रहायत्तमभयं सर्वयोगिना(णा)म् ।
दुःखक्षयः प्रबोधश्चाप्यक्षया शान्तिरेव च ॥ ४० ॥

manaso nigrahāyattamabhayaṃ sarvayoginā(ṇā)m |
duḥkhakṣayaḥ prabodhaścāpyakṣayā śāntireva ca || 40 ||

Chapter 3 - Verse 41

उत्सेक उदधेर्यद्वत्कुशाग्रेणैकबिन्दुना ।
मनसो निग्रहस्तद्वद्भवेदपरिखेदतः ॥ ४१ ॥

utseka udadheryadvatkuśāgreṇaikabindunā |
manaso nigrahastadvadbhavedaparikhedataḥ || 41 ||

Chapter 3 - Verse 42

उपायेन निगृह्णीयाद्विक्षिप्तं कामभोगयोः ।
सुप्रसन्नं लये चैव यथा कामो लयस्तथा ॥ ४२ ॥

upāyena nigṛhṇīyādvikṣiptaṃ kāmabhogayoḥ |
suprasannaṃ laye caiva yathā kāmo layastathā || 42 ||

Chapter 3 - Verse 43

दुःखं सर्वमनुस्मृत्य कामभोगान्निवर्तयेत् ।
अजं सर्वमनुस्मृत्य जातं नैव तु पश्यति ॥ ४३ ॥

duḥkhaṃ sarvamanusmṛtya kāmabhogānnivartayet |
ajaṃ sarvamanusmṛtya jātaṃ naiva tu paśyati || 43 ||

Chapter 3 - Verse 44

लये संबोधयेच्चित्तं विक्षिप्तं शमयेत्पुनः ।
सकषायं विजानीयात्समप्राप्तं न चालयेत् ॥ ४४ ॥

laye saṃbodhayeccittaṃ vikṣiptaṃ śamayetpunaḥ |
sakaṣāyaṃ vijānīyātsamaprāptaṃ na cālayet || 44 ||

Chapter 3 - Verse 45

नाऽऽस्वादयेत्सुखं तत्र निःसङ्गः प्रज्ञया भवेत् ।
निश्चलं निश्चरच्चित्तमेकीकुर्यात्प्रयत्नतः ॥ ४५ ॥

nā''svādayetsukhaṃ tatra niḥsaṅgaḥ prajñayā bhavet |
niścalaṃ niścaraccittamekīkuryātprayatnataḥ || 45 ||

Chapter 3 - Verse 46

यदा न लीयते चित्तं न च विक्षिप्यते पुनः ।
अनिङ्गनमनाभासं निष्पन्नं ब्रह्म तत्तदा ॥ ४६ ॥

yadā na līyate cittaṃ na ca vikṣipyate punaḥ |
aniṅganamanābhāsaṃ niṣpannaṃ brahma tattadā || 46 ||

Chapter 3 - Verse 47

स्वस्थं शान्तं सनिर्वाणमकथ्यं सुखमुत्तमम् ।
अजमजेन ज्ञेयेन सर्वज्ञं परिचक्षते ॥ ४७ ॥

svasthaṃ śāntaṃ sanirvāṇamakathyaṃ sukhamuttamam |
ajamajena jñeyena sarvajñaṃ paricakṣate || 47 ||

Chapter 3 - Verse 48

न कश्चिज्जायते जीवः संभवोऽस्य न विद्यते ।
एतत्तदुत्तमं सत्यं यत्र किंचिन्न जायते ॥ ४८ ॥

na kaścijjāyate jīvaḥ saṃbhavo'sya na vidyate |
etattaduttamaṃ satyaṃ yatra kiṃcinna jāyate || 48 ||